

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum.

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Sálarfrøðing-urin:

Elektrosjokk/el-stimulering av heil-anum

Í seinastuni hevur verið skrivað nógv um elektrosjokk í donskum bløðum, har tað hevur verið funnið at hesum háttinum at víðgæra sálarsjúkur. Hvat er elektrosjokk, hvussu lekir tað, er tað vandamiklið við møguligum hjáárinum?

Tað mundi vera rættuliga tíðliga í hesi öld, at komið var eftir, at fólk, sum vóru nógv plágað av depressiónum og samstundis høvdu sjúku við krampa-áridum, eitt nú epilepsi, kundu batna depressiónini viðvíkjandi, um tey fingju krampaárid í sambandi við hina sjúkuna. Seinni var so beinleiðis roynt at veita fólk slík krampaárid fyrst við at geva insulin og seinni við at seta streym á heilan, og verður nú so at siga bert hesin seinni hátturin nýttur, eftirsum hann er lættari at umsita og hava eftirlit við.

Enn er ikki full greiða fingin á, hvussu tað so nevnda elektrosjokkið lekir, men helst fara elektriskar og evnafrøðiligar broytingar fram í heil-anum. Men hóast ein so leiðis ikki enn veit fyrri víst, hvussu víðgerðin lekir, er lítil ivi um, at hon fram til dagin í dag tykist vera skjótasta og besta víðgerð móti teimum ringastu depressiónunum og fleiri øðrum lívshóttandi sjúkum t.d. brennivinsdelir ella onnur delir, sum kunnu fara til hjartastopp og harvið deyða.

Ein trupulleiki við sjokkviðgerð var leingi, at krampin kundi vera so ógvusligur og gera lost á beinagrindina, men tí er vunnið á nú við at spræna inn evni, sum linka sjálvan krampa.

Elektrisk stimulering av heilanum hevur nú leingi verið gjord undir fullari doyving, og veit eg einki um, at óhapp hava verið av nokrum slag í sambandi við tær mongu túsund víðgerðirnar, sum

verða framdar árliga víða hvar í teimum ymsku londunum nær sum fjar.

Hjáárin kunnu vera teir fyrstu tímarar aftaná hvørja víðgerð, tá sjúklingar kunnu kenna seg eitt sindur slakkar viðvíkjandi at fremja and-arbeiði. Mær er sagt av fólk, sum bæði hevur roynt at fáa elektrosjokk og onkuntíð hava kenning, at tað kenst sum »dagen derpá«, men annars ikki kenna sær nakad fortred sum fráður.

Tað er sjálvandi eitt sindur ódramligt at brúka víðgerð, sum ein ikki veit, hvussu virkar út í odd og egg, og tí skilji eg fyrri ein part væl, at fólk hveppast við slíka víðgerð, men ein eigur samstundis at hava í huga, at talan er um ringar sálarsjúkur, sum kunnu hava fyrri neyðini heilt skjóta og virksama hjálpa, og tykjast eitt nú hjarta-veik og gomul fólk fult so væl at tola hesa elektrisku stimulering av heilanum heldur enn so mangt av tí heilivági, sum eisini kann verða givin fyrri sálarsjúkur, men tað er rætt og rimuligt at ansa eftir, at henda enn gátuføra víðgerð ikki verður brúkt til hogru og vinstu, fyrr enn tey vísindafólk, sum kanna avleiðingar og hjáárin eru komin nærri mál-inum. Tað er í mínum eygum ikki sort logið, at stórir partur av mótstøðuni móti elektrosjokki kemur frá fólk, sum ikki sjálvt hevur roynt víðgerðina, og er tað ein spurningur um hvussu stóran leiklut sjálvt navnidd »elektrosjokk« virkar á andstøðing. Helst tí er tað nú vanligari at kalla víðgerðina fyrri el-stimulering av heilanum, sum í mínum eygum ikki bert er ein beinræknari lýsing av víðgerðarháttinum, men eisini týðuliga minni tyngjandi enn orðið elektrosjokk ljóðar í øyrunum.

Vanliga verða tvær víðgerðir givnar um vikuna, og við íalt 6–8 víðgerðum skuldi tað verið gjørligt at tikid í hvussu so er broddin av eini mongula lívshóttandi depressión innan fyrri 3–4 vikur. Danmark hevur traditión fyrri at brúka sjokk-víðgerð og ger meira av tí enn flestu grannalond. Í Foroyum verða einar 7–900 sjokk-víðgerðir framdar árliga.

EyJo

Sosialráðgevarin:

Heimagaangandi mamma og skattur

Eg eri ógilt mamma við tveimum børnum.

Tá skatturin kom út í ár (1982) fekk eg bræv um, at eg átti kr. 2700,— fyrri bæði bornini, sum eg átti í 1979 og 1981. Eg havi ongantíð fingið tilkitt bræv uppá fyrri barnið.

Í 1980 arbeiddi eg og forvann kr. 18.000,—.

Eg spurdi á Skattadeildini um tær kr. 2700,—, men har fekk eg upplýst, at henda upphædd, skuldi ganga inn í skattin, sum eg skyldaði, men hetta er skattur, sum eg skyldaði, áðrenn eg fekk bornini.

Drongur min og eg liva saman, men hann kann ikki fá niðurskurð í skattinum fyrri borni míni, tó at hann rindar til undirhald okkara, tá eg ikki havi arbeiddi.

Tí vil eg spyrja:

Hevur skattadeildin loyvi til at taka upphæddina kr. 2700,—?

Um so er, skal eg so ikki hava tað at vita?

Hvi havi eg ikki fingið pengar fyrri tað eldra barnið?

Tá drongurmin og eg liva saman, er tað so skylda hansara at gjalda tí upphald okkara? Um ikki, hvat skulu bornini og eg liva av, tá eg gangi heima og ansi børnunum?

Havi eg møguleika at sleppa undan skattinum, og hvønn skal eg venda mær til, fyrri at fáa greiði á hesum?

Um tað ikki ber til at fáa gamla skattin strikaðan, skal hesin standa og draga rentur til bornini eru tilkomin, og eg kann fara í arbeiddi aftur.

Heimagaangandi

Sum eg skilji, so eru hesar kr. 2.700 talan er um, barnafrádráttur. Óll, sum eiga born undir 16 ár, og sum eru teirra upphaldarar, eiga barnafrádrátt sambært skattalógini; fyrri hvort barni við kr. 1.350,— um árið í lotuni.

Vanliga siggja vit bert henda barnafrádrátt á pappírnum og ikki í pening, av tí at frádrátturin gongur frá í skattinum. Bert í teimum forum, har skatturin er minni enn barnafrádrátturin, kemur

Eyðun Joensen, sál-frøðingur

Marjun Sigurðsdóttir, sosialráðgevi

Marner Simonsen, lækni

Turið Debes Hentze, logfrøðingur

hesin til útgjaldingar, soleiðis sum tað hevði verið hjá tygum, um so var, at tygum ikki høvdu gamlan skatt at gjalda.

Síðani tygara beinleiðis spurningar.

1. Skattadeildin hevur rætt til at halda barnafrádráttin, eisini fyrri gamlan skatt.

2. Helst framgongur tað av skrivinum frá Skattadeildini, at teir ætla at lata barnafrádráttin ganga inn fyrri skattin. Í hvussu so er, so hava teir sambært lóg rætt til hetta. Annað er so, at ikki hevði verið verri, um teir vóru so fjálgilgir, at teir bóðaðu frá.

3. Um tygum hava arbeitt til 1980, so hava tygum eisini verið álíknad skatt. Barnafrádrátturin fyrri eldra barni er tí helst farin av álíknad skattinum. Tygum kunnu hyggja eftir á fremsta blaðnum á skattarokningunum fyrri árin frammanundan.

4. Burtursæð frá tíðini rúndanum barnburðin, so hevur drongur tygara ikki upphaldsskyldu yvir fyrri tygum, men hann skal gjalda til bornini, hann eigur.

5. Sum einsamallur upphaldari, við ongari inntøku, kunnu tygum sækja Almannaásetuna ella Klaksvík, Tórshavnar og Tvøroyrar kommunur um upphaldshjálpa. Umsóknarblað fæst á kommunuskivstovuni. Tá ið tygum hava felags húsnæði við onnur, verður tó ávisur partur tikið frá í upphaldshjálpin.

6. Um tygum ætla at sækja um skattalettan skulu tygum skriva til líkningsnevndina í kommununi tygum bága og til Landsstýrið. Brævið til Landsstýrið skal sendast til Líkningsráðið, Yviri við Strond, 3800 Tórshavn.

Í brævinum skulu tygum gjølla greiða frá, hvi tygum ikki kunnu gjalda álíknad skattin.

7. Skattamyndugleikarnir kunnu jú fáa skattin inn á ymskan hátt. Sum tygum longu hava merkt, so kunnu teir halda aftur barnafrádráttin. Teir kunnu jú eisini panta, um so er, at nakad er at panta.

Viðmerkjast skal, at drongur tygara kann trekkja barnapeningin frá í sínari sjálvuppgávu, um hann veruliga er við til at upphalda børnunum.

Marjun

Læknin:

Eru »tam-pongir« skaðiligar?

Eg vil spyrja læknan, hvat hann heldur um »tampongir«, sum konufólk nýta, tá tær hava mánasjúku.

Halda tygum, at tær eru skaðiligar?

Eg havi lisið í donskum blað, at hetta er skaðiligt, tí blóðið ikki sleppur út, á sama hátt sum tá ein nýtir bind.

Tað hevði verið væl, um læknin kundi upplýst okkum konufólk um hetta!

Eg vil eisini vita, um tygum halda, at tað er ov tíðliga, at verða við barn, tá ein er 19 ár, tí tað høvdu foreldrin enn verið ung, tá bornini vórðu tilkomin.

Vónandi svara tygum hesum spurningum.

Við tókki fyrri upptøkuna.

Kvinna í Havn

Tampongir eru nýttiligar, sum neyðhjálp av og á, men eiga ikki at siga ov leingi.

Um so er, at ein tampong situr ov leingi, kann bruni koma í, sum breiður seg til bukhinnuna.

Hetta kann verða so hættisligt, at kvinnan kann doyggja av tí.

Viðvíkjandi spurninginum um, í hvørjum aldri kvinnur eru best fyrri, at fáa born, so haldi eg, at 19 ára aldur er góður, tá ein skal byrja at hugsa um hetta.

Annars eru kvinnur best fyrri at fæða born tá tær eru um 20 til 25 ára aldur.

MS

Løgfrøðingurin:

Fritíðarpeningur

Foroya Fiskimannafelag hevur til uppgávu at gjalda fiskimannum fritíðarlønina.

Fyri umleið 10 árum síðan, tók FF 1/2% av fritíðarlønini, áðrenn limurin fekk hesa senda til bústaðin.

Í ár hevur FF tikið 3% av fritíðarlønini, og vil eg spyrja, um hetta er loyvt.

Tá eg havi lisið reglugerðina hjá Foroya Fiskimannafelag, og tí har stendur, at broyting í reglugerðini bert kann fara fram á aðalfundi, umframt at limirnir tá eisini skulu hava skriv sendandi, um broytingar verða gjørdar, haldi eg tað vera lóglið, at vit ikki hava fingið slíkt skriv.

Er tað lóglið, at FF tekur 3% av fritíðarlønini.

Fiskimannakona

Frá Foroya Fiskimannafelag havi eg fingið at vita, at reglugerðin, lógin hjá FF einki sigur um, at límagjaldið er ein ávis upphædd t.d. 1/2 pst. av fritíðarlønini.

Lógin sigur bert, at tað er landsfundurin sum ásetur stóddina av limagjaldinum, avrokningargjaldinum og møguligt gjald til try pst. av fritíðarlønini.

Her er ikki tosa um eina broyting í reglugerðini. So-statt-er ásetta gjaldið upp á try pst. lóglið uttan aðalfundarsamtýkt.

Turið

um nøvn

Merkisdagur

Dávar Clementsen, Tórshavn, hevur seinast í hesum mánaðinum arbeitt í 25 ár hjá byggitelagnum G. Waagstein.

Prógv

Lizzy Rosendahl, f. Jensen úr Vági, hevur tikið prógvi í Kjöpinhavn sum civiløkonometri — HD í uttanríkishandli við 11 í høvuðsuppgávuni.

Próvtøka

Tummas Pauli Olsen í Norðragøtu hevur á Dansk Konfektion- og Trikotageskole í Herning tikið prógvi sum trikotage-assistentur.

